

Vergaderjaar 2020–2021

35 252

Wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs en een aantal andere wetten in verband met diverse maatregelen gericht op het versterken van de positie van mbo-studenten (Wet versterken positie mbo-studenten)

Nr. 23

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 september 2021

De leden Kwint (SP) en Van den Hul (PvdA) hebben het kabinet verzocht in kaart te brengen wat er voor nodig is om zwangerschapsverlof voor studenten in het hoger onderwijs mogelijk te maken, vergelijkbaar met het mbo.¹ Aanleiding is de verankering van dit recht in de wet voor studenten in het mbo, terwijl ook studenten in het hoger onderwijs (hierna: ho) vergelijkbare problemen ervaren. Met deze brief geef ik uitvoering aan deze motie.

Eerst ga ik in op de huidige regelingen binnen het hoger onderwijs. Vervolgens ga ik in op de maatregelen die ik -samen met instellingen- neem om de eenduidigheid en bekendheid van deze regelingen te bevorderen.

1. Regelingen in het Hoger onderwijs

Met diverse instrumenten kunnen instellingen in het hoger onderwijs, regelingen treffen voor studenten met een ondersteuningsbehoefte, waaronder zwangere studenten. Dit kunnen ho-instellingen zelf als maatwerk organiseren want, in tegenstelling tot het mbo, kent het hoger onderwijs geen wettelijke aanwezigheidsplicht.

Op grond van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) zijn de ho-instellingen verplicht om ten aanzien van hun studenten in verband met ouderschap of zwangerschap maatregelen te treffen. Daarbij gaat het om de volgende maatregelen:

- Geldigheidsduur van studiepunten (artikel 7.10, vierde lid en 7.51 WHW);

¹ Kamerstuk 35 252, nr. 19

- Bindend studieadvies (artikel 7.8b, derde en zevende lid, WHW, artikel 2.1 Uitvoeringsbesluit WHW);
- Vrij onderwijsprogramma wo (artikel 7.3h WHW);
- Financiële ondersteuning uit het Profileringsfonds (artikel 7.51 WHW);
- Studiekeuzeactiviteiten (artikel 7.31b WHW).

Daarnaast is er een aantal onderwerpen dat de ho-instellingen (kunnen) regelen in het Onderwijs- en Examenreglement (OER, artikel 7.13 WHW), waaronder: het inroosteren van (her)tentamens, de wijze en volgtijdelijkheid van tentaminering (met inbegrip van eventuele vervangende opdrachten), alsook flexibiliteit rondom (buitenlandse) stages, flexibele roostering en (uitzonderingen op) vrijstelling of versoepeling.

Ho-instellingen hebben de ruimte om binnen de formele kaders een maatwerkoplossing te bieden die past bij de student en de aard van de gevolgde opleiding. Studenten dienen een verzoek in, waarop de examencommissie beslist over het individuele traject, afgestemd op de behoeften van de betrokken student. Dit kan bijvoorbeeld zijn: een aanpassing in de tentaminering (een vervangende opdracht), het bieden van een extra tentamenkans, of een aanpassing van de tentamenrooster.

Financiële regelingen

Studenten in het ho kunnen een beroep doen op de mogelijkheid tot een voorlopige toekenning uit het profileringsfonds, net als in het mbo-studentenfonds. Instellingen zijn verplicht een financiële tegemoetkoming te verstrekken indien de student aantoont dat deze door bijzondere omstandigheden studievertraging heeft opgelopen of naar verwachting zal oplopen. Het profileringsfonds is niet bedoeld als een inkomensvoorziening. Het is een tegemoetkoming in de kosten vanwege (te verwachten) studievertraging.² Het uitgangspunt is dat het de student mogelijk wordt gemaakt om gemiste studietijd in te halen.

2. Ruimte voor verbetering

Uitgangspunt van het beleid in het ho is maatwerk, samenhangend met het feit dat de WHW geen aanwezigheidsplicht kent. Hoewel dit voordelen heeft, kan dit op gespannen voet staan met gelijke behandeling. Zo kan aanwezigheid in de praktijk verplicht worden gesteld om een bepaald tentamen te kunnen behalen. In het ho kan het dus per onderwijsinstelling, maar ook per vak, verschillen in welke mate coulantie wordt verleend om onderwijs te missen en dat geeft een gefragmenteerd beeld van de ondersteuning voor zwangere studenten.

Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: CRM) concludeerde in 2004 (en bouwde hierop voort in oordelen in 2018 en 2019) dat instelling- of opleidingsspecifieke benadering vanuit maatwerk, en het ontbreken van een landelijke regeling waarin rekening wordt gehouden met zwangere studenten in het hoger onderwijs, op gespannen voet staan met de wetgeving inzake gelijke behandeling. Ho-instellingen dienen actief het nadeel als gevolg van zwangerschap te ondervangen. Het CRM adviseerde om op schrift te stellen welke regelingen mogelijk zijn in geval van zwangerschap. Duidelijk moet zijn waar studenten aanspraak op

² Art. 7.51 WHW: Het bestuur van een bekostigde instelling voor hoger onderwijs treft voorzieningen voor de financiële ondersteuning van een bij die instelling ingeschreven student die in verband met de aanwezigheid van een bijzondere omstandigheid studievertraging heeft opgelopen of naar verwachting zal oplopen.

kunnen maken als zij zwanger zijn. Dit advies is niet door alle universiteiten overgenomen en daarmee is er geen uniform landelijk beleid.³

Studentdecanen, studieadviseurs, maar ook studenten zelf en de studentenbonden, weten soms te weinig van de ondersteuningsbehoefte en de verschillende rechten en plichten van zwangere studenten. Het is noodzakelijk om de zichtbaarheid van en de kennis over de ondersteuning van zwangere studenten bij alle betrokken partijen te bevorderen.

Informatie over rechten en plichten moet eenduidig en overzichtelijk voor studenten beschikbaar en toegankelijk zijn, zodat dat zwangere studenten in de praktijk geen nadeel ondervinden. In overleg met de koepels en bonden in de Landelijke Werkgroep Studentenwelzijn heb ik een Handreiking (zie Bijlage 1)⁴ ontwikkeld die ho-instellingen kunnen opnemen in het studentenstatuut (7.59 WHW) om daarmee het zwangerschapsbeleid ook transparant te maken voor studenten. In het studentenstatuut van een instelling worden zo de rechten en plichten, en faciliteiten voor zwangere studenten opgenomen. Ik roep alle ho-instellingen die dit nog niet hebben, op tot het opstellen van een zwangerschapsbeleid gebaseerd op deze Handreiking en om deze op te nemen in hun studentenstatuut. In het studentenstatuut worden specifieke regelingen voor zwangere studenten in samenhang en toegankelijk voor alle belanghebbenden omschreven.

Naast transparantie over het instellingsbeleid is ook het bevorderen van bestaande kennis en kennisdeling belangrijk. Hiertoe worden bijeenkomsten voor verschillende relevante doelgroepen georganiseerd door ECIO en bestaande kennis verankerd in de websites van de landelijke informatiepunten voor studenten met een ondersteuningsbehoefte mbotoegankelijk.nl en hogeronderwijstoegankelijk.nl (gelanceerd 28 juni 2021).

Samen met de koepels en bonden is nu een goede oplossing gevonden door de ondersteuningsmogelijkheden voor zwangere studenten voortaan vast te leggen in het studentenstatuut. Daarmee wordt recht gedaan aan het karakter van het hoger onderwijs én aan de vereisten van gelijke behandeling. Er is nog veel te winnen in het eenduidig inzichtelijk maken van rechten en plichten van zwangere studenten. Samen met de instellingen ga ik hiermee aan de slag. Het is aan een volgend kabinet om te besluiten over een eventuele verdere verankering, dan wel explicitering van de rechtspositie van zwangere studenten in de wet, en/of regelgeving. Ik zal de komende periode benutten om hiervoor verschillende opties ambtelijk te laten verkennen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
I.K. van Engelshoven

³ Dit blijkt uit informatie van de Stichting Steunpunt Studerende Moeders, 2020. Hogescholen zijn bekend met wat er mogelijk is voor zwangere studenten. Mogelijkheden zijn opgenomen in Regeling PF en OER.

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl